

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد.

۲۰۱۹/۰۷/۱۱

محمد معصوم هوتک

د کندهار سفر

دریمه برخه

جذبې مي د دلبر څکوي و ځان ته
گڼه هومري طاقت نه لرم په زور ځم

شمس الدين کاکړ

اوس د باوريو او برمو له برکته په دامان کي د پام وړ بدلون راغلی دی. په تېره بيا سبرکال (۱۳۹۸ش) چي د بارانو له لحاظه بڼه اباد کال دی، د دامان هر ځای زرغون بڼکاري. خو دا مخکه به له يوه پراخ دولتي پلان پرته په شخصي تشبثاتو چندانې اباده نه سي .

لکه مخکي چي وليکل، د اپرېل پر ۱۲مه د حاجي نجيب الله فارم ته ولاړم. دغه فارم ته د جمعې په ورځ د حاجي نجيب الله انډيوالان په مېله راوړي. ورځ دلي تېروي او د ماښام تر لمانځه وروسته بېرته بڼار ته ځي. په دغه ورځ هم ددوی مېله وال راغلي ول. زما په ورتگ باندې د نجوی کلي خلک په دا پروڼ کي خبر سوي ول او په دغه ورځ له کلي څخه په زرنج رکشه کي يوه ډله خلک زما ليدو کتو او د مرحوم حاجي عبدالله د فاتحي عذر ته راغلل. حاجي ملک او ورېرونه ئې ورسره ملگري ول. تر روغېر وروسته ئې ماته د دوعا کولو غوښتنه وکړه او ما هم اورده دوعا وکړه. د حاجي عبدالله روح ته مو د مغفرت خواستونه وکړل. بيا ئې نو د جور روغ پوښتنه وکړه او د کلي پر حالاتو باندې په خبرو مو مجلس گرم کړ. تر غرمې تر مخه دوی کلي ته د بېرته تگ اراده وکړه او عذر ئې دا راوړ چي په دغه ورځ ددوی په کور کي د نکاح تړلو مراسم په پام کي وه او ددوی ورتگ ، طبيعي وه چي لازم وو. خدای په امانې او حق پليت مو سره واخيست او دوی بېرته مخ پر کلي روان سول. په دغه ورځ نمنمک باران اورېدئ او دوی به ئې تر کلي پوري هر ورو پر لاري لاندې کړي وي .

زه د غرمې دودئ تر خورلو وروسته بېرته له محمد شفيق سره په موټر کي بڼار ته راغلم . کورته له رارسېدلو سره سم له کابل څخه د افغانستان د علومو اکاډيمی غړي بناغلي شريف الله دوست تېلفون راوکړ. شريف الله دوست دانشمند ځوان او د هيلمند ولايت اوسېدونکی دی. ماته خورا ډېر اخلاص لري. د اکاډمی پر حالاتو ئې د يوې تېلفوني مکالمې په محدوده کي معلومات راکړل. زما ورته ډېر اميدونه دي چي که خدای کولو په راتلونکي کي به زمونږ د ژبې او فرهنگ په مخکښو څېرو کي وگڼل سي .

د اپرېل پر ديارلسمه د شنبې په ورځ مي خورې او اولادونه ئې ټول کابل ته روان سول. زه په کور کي يوازي پاته سوم. د رزق و روزی او نور خدمت ته مي بل خورې حاجي مسعود گلالي ملا وتړله. دی او زوی ئې ياسين جان د سهار له چاپو څخه بيا د ماخستن د بېدو تر وخته راته دوگامه ولاړ ول. ياسين جان ډېر ځيرک او پخپله بڼونځي کي له ممتازو شاگردانو څخه دی. پاک خدای دې همداسي په هدايت کي ور لوی کړي. په دغه ورځ څابښت مهال د صحاف صاحب دوکان ته ورغلم. له کور څخه ئې د خپلو خطي کتابو څخه يوه پلنډه دوکان ته زما د کتلو له پاره راوړي وه. په دغه ورځ مي د مخبر العجائب په نامه يو خطي کتاب وکوت او له ځانه سره مي کورته راوړ. دا کتاب د هندوستان تاريخ دی. ژبه ئې فارسي ده او د استنساخ کال ئې د لوی احمدشاه بابا د پاچهی دريم کال بڼوول سوی دی. د کتاب د پای عبارت داسي دی:

"تمت تمام شد بفضل ايزد متعال تواريخ نامه سلاطين سلف و احوال بزرگان ماضی بدستخط احقرالعباد محمد پناه بن سعدالدين قادری اولاد شيخ موسى بودله اندجانی بتاريخ غره محرم الحرام در سنه سه احمدشاه بادشاه غازی در

د پاڼو شمېره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له رايرولو مخکي په خبر و لولئ

شهر لاهور بموجب فرمایش و هم تصنیف خانصاحب و قبله کرم گستر دستگیر بیکسان محمد امین یارخان صورت اتمام یافت "...

دا کتاب می تر نظر تیر کر او مهم خایونه می ورته نینانی کرل او کتاب می بیرته صحاف صاحب ته ورکر .
په دغه ورخ سهار می د قیرو د شنختو فرمایش ورکر .

د ورخی په اوږدو کې بیا تر مابنماه د دوستانو او شناخته خپلو جوپي کورته را رواني وي. نثار آریا، سیداحمد قانع، انجنیر شیرشاه رشاد او طاهر هاند هم په دغه ورخ کور ته راغلل. سید احمد قانع خینی خطي پاني د کتلو له پاره ورسره راوړي وي. داسې مهم څه می پکښي ونه موندل. طاهر هاند په کندهار پوهنتون کې په اداري کدر کې شامل ځوان دی. ده په هندوستان کې په ژبپوهنه کې ماسټري اخيستي ده. دی هغه ځوان دی چې ما دده په مرسته وار د واره د سالار جنگ موزیم د خیرالبیان نسخې درې سوه مخه فوتوکاپي تر لاسه کړه چې ما ئې یادونه د خیرالبیان په سریزه (۲۱مخ) کې کړې ده .

په دغه ورخ استاد آصف صمیم له کابل ټیلفون راوکر افغانستان ته ئې زما د راتگ له اسپته ښه راغلاست ووايه او پر څنگ ئې زما د اکا د زوی د حاجي عبدالله د فاتحي عذر هم راته وکر .

په ۱۴ اپرېل (یکشنبې) ارمانی د علامه رشاد د ادبي قاموس خینی ترتیب سوي برخي ور سره راوړي وي او په ځینو ځایو کې ئې پوښتني درلودې چې جوابونه می ورکرل او نوري لازمي لارښووني می هم ورته وکړي. د علامه رشاد دغه دروند څو توکيز اثر د علامه رشاد اکاډمی له خوا چاپ ته تیارېږي. د سر یوه برخه ئې څو کاله پخوا ما ترتیب کړې وه چې خپل ټول کار می د اکاډمی په واک کې ورکړی دی .

په کندهار کې زما په ورځني پروگرام کې د صحاف صاحب د دوکان تگ تقریباً حتمي برخه وه. که به بیخي په کور کې له مېلمنو سره مصروف پاته نه سوم، هر ورو به ور تلیم. عموماً به له لسو بجو څخه تر غرمې پوري هوري وم. کله کله به ماڅیگر هم ور چکر سوم او د شپې تر اتو نهو بجو به ورسره ناست وم. کاکا اسدالله مو د مجلس دایمي غړی وو. په دغه ورخ می د خطي کتابو د کتلو په لړ کې د (عین العلم) پښتو ژباړه وکتله او په دا سبا می خینی یادابنتونه ځني واخیستل چې و به ئې ولولئ . عین العلم د شیخ محمد عثمان بلخي کتاب دی چې د تصوف او اخلاق بیانونه لري. ژبه ئې عربي ده. 3 ددغي خطي پښتو ژباړي په سر کې څلوپښت مخه مردف رباعیات راغلي دي او تر هغه وروسته د عین العلم د ژباړي برخه پیل کېږي. پیل ئې تر " یا فتاح و به نستعین" او بسم الله وروسته داسې دی:

الحمد لله ثنا واره د مولا ده
د ادنا که دا اعلی ده
له ازله تر ابده
بي مبدأ بي منتها ده

ورپسې درود شریف دی او تر هغه وروسته ژباړونکي خپل ځان داسې راپېژندلی دی:

اوس به حال درته بیان کړم
خپل احوال به در عیان کړم

په نامه ســـــــــــــــــعدالله جان یم
خاک پای د عالـــــــــــــــــمان یم

تقصیر ډېر لـــــــــــــــــرم بي حده
گـــــــــــــــــناهکار یم بي عـــــــــــــــــدده

په نسب د جـــــــــــــــــدران خپل یم
په جدران کښي شاپورخپل یم

په شاپور کښي میو خپل یم
په ښه نوم ئې ځني خپل یم

اعلی جد ځـــــــــــــــــما معمول [و]
په ښه خوی خصلت مشغول وو

بل نیکه می دولت خان دی

د پانو شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارئ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د لیکنيزې ښې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکي په څیر و لولئ

دی بـنـده د پاک سبحان دی
بل نـیکه می بندلی دی
منسوب شـوی د علی دی
بل نیکه می ابراهیم دی
دی د دین د کار فـهیم دی
بل نیکه می دري خان دی
په ده مهر د سـبحان دی
پلار خـما ادم خان نومي
جنتونه دي بـیا مومي
خـدای دي واره وبخښينه
ورسـره میندي پلارونه
اوس استاخي د مرگ ډېر شو
هم کـوهان راباندي تېر شو
سپين وپښته کنډاس غاښونه
کم لیده دا گـواهي لینه
اوس به خـم له دي جـهان
بي توبه په خـان حیرانه
دا کتاب چي مي دلکش دی
ما و رب و ته پیشکش دی
چي خـما خوار توبه دان شي
دا سـفر په ما اسان شي
گڼه خـدای راوبخښينه
هغه کـري گناهـونه

د کتاب په باب وايي:

يو کـتاب مي وليدنه
عين العـلم نومېدنه
محبت مي ډېر پـيدا شه
زړه مي درست خـني ملا شه
بني خبري بـنه خوږونه
پکښي ډېر دي بيانـونه
هغه ډېر پکښي موجود دي

د پاڼو شمېره: له 3 تر 4

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکني د ليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولئ

چي په فقه كښي نابود دي

بار گران دئ و هر چاته
خصوصاً و پښتان خوا ته

نور مي دا كتاب پښتو كړ
ما اسان په پښتو كړ

گرچه علم مي قاصر دئ
طبيعت مي هم فاطر دئ

كه څه شى پكښي زياتي وي
يا نقصان پكښي باقي وي

صد رحمت په هغه كس شه
هرگور زيات دده هوس شه

چي هغه ځاى وړ كښي جوړ كا
ځما غم د ځيگر سوړ كا

دا احسان دئ په ما باندي
زه ئي شوم تر احسان لاندي

د كتاب اختتام داسي دئ:

" تمام شد بوقت نماز پشبين روز پانشنبه شب جمع بدست خط ملا مولاداد ولدى خداى داد غفرلى ولوالدين ... در قرى
حكيم خنرخيل؟ به خير نوشته شد. الحمدلله الحمدلله الحمدلله . "

نور بيا